

ESKİŞEHİR'DE KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hakan TOKA

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Kenan KARBEYAZ

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Yasemin BALCI

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Harun AKKAYA

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Mesut ERYÜRÜK

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Tarık GÜNDÜZ

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Özet

Kadına yönelik aile içi şiddet, ülkeler ve bireyler arası kültürel, ekonomik ve sosyal farklılıklara bağlı olarak değişimler göstermekle birlikte tarih boyunca her toplumda karşımıza çıkmaktadır. Sunulan çalışmada, Eskişehir il merkezinde eş şiddeti nedeniyle kolluk ve yargı birimlerine başvuran kadınlarla ilgili demografik bilgilerin elde edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla eş şiddeti nedeniyle yönlendirilen 79 kadınla yüz yüze görüşme yapılmıştır.

Kadınların % 59,5'i ev hanımı olduğunu, % 32,9'u evlendikten sonra ilk 1 ay içinde şiddet görmeye başladığını, % 41,8'i ev işlerini eksik yapma, eve geç kalma gerekçesiyle şiddet gördüğünü, % 73,4'ü kendi annelerinin de babaları tarafından dövüldüğünü ifade etmişlerdir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede kısa dönemde, kadın sığınma evlerinin yaygınlaştırılması, şartlarının iyileştirilmesi, şiddet gören kadınların ve çocuklarının sosyal olarak desteklenmesi, uzun dönemde, toplumsal cinsiyetçi yaklaşıma son verilmesi için, toplumun her basamağına eğitim vermek gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Eş Şiddeti, Eskişehir

EVALUATION OF DOMESTIC VIOLENCE TOWARDS WOMEN IN ESKİSEHIR

Hakan TOKA

Eskişehir Osmangazi University

Kenan KARBEBAYAZ

Eskişehir Osmangazi University

Yasemin BALCI

Eskişehir Osmangazi University

Harun AKKAYA

Eskişehir Osmangazi University

Mesut ERYÜRÜK

Eskişehir Osmangazi University

Tarık GÜNDÜZ

Eskişehir Osmangazi University

Abstract

Domestic violence towards women changes depending on interpersonal, cultural and social differences in different countries, and it has been seen throughout history in every society.

In this study, it is objected to collect demographic data related with the women who have applied to law enforcement, and judicial units in Eskişehir province of Turkey. To obtain relevant demographic data, 79 women, directed because of domestic violence from their husbands, have been interviewed face to face.

59.5% of women have said that they are house wives, 32.9 % have said that they faced violence from their husbands just within the first month of their marriage, 41.8% have said that they faced violence because of being late home or missing work at home, 73.4% have said that their mothers have faced violence from their fathers.

It has been seen as a requirement in short term that women's shelters should be replicated thorough put the country and these women and their children should be supported socially. In long term, in order to stop the gender based approach, it is suggested that education should be given in every step in society.

Key Words: Woman, Violence from Husband, Eskişehir

1. GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet; fiziksel, duygusal, cinsel veya ekonomik olabilir. Fiziksel şiddet, itekleme ve tokat atma ile başlayarak kadının üzerinde sigara söndürme, kızgın ütü basma gibi işkence içeren davranışlara ve hatta kadını öldürmeye kadar varabilir(Balcı Y, 2008: 44-48). Aile içi şiddet ise aile bireylerinin yaralanmasına sindirilmesine öfkelenirilmesine veya duygusal baskı altına alınmasına yol açan fiziksel veya herhangi bir şekilde hareket, davranış veya eylemler bütünüdür. Ülkemizde 1998 yılında “4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun” çıkarılmış ve aile içi şiddetin önemli bir toplumsal sorun olduğu, şiddet kurbanlarının da genellikle kadınlar ve çocuklar olduğu vurgulanmıştır (Aktaş AM 2006). Konuyla ilgili kaynaklarda, Türkiye’de her üç kadından birinin fiziksel şiddet yaşadığı bildirilmiştir (Altınay AG, Arat Y 2008) Kadına yönelik aile içi şiddet, ülkeler ve bireyler arası kültürel, ekonomik ve sosyal farklılıklara bağlı olarak değişimler göstermekle birlikte tarih boyunca her toplumda karşımıza çıkmaktadır (Günay Y, 1996:69-79). Amerika’da her yıl 4,5 milyon kadının eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığı bildirilmektedir (Garcia L, 2007:370-373). Ülkemiz de dâhil olmak üzere birçok toplumda eş tarafından uygulanan şiddetin bir dereceye kadar doğal sayılması ve ataerkil aile yapısının bir sonucu olarak görülmesi bu sorunun çözümünü güçleştirmektedir (Arslan MM, 2005:39-43). 20. Yüzyılın ikinci yarısında başta Amerika ve Kuzey Avrupa ülkeleri olmak üzere birçok ülkede kadına yönelik şiddet konuşulmaya ve çözüm aranılmaya başlanmıştır (Garcia L, 2007:370-373, Dişsiz M,2008:50-59). ortaya çıkmasında eğitim başta olmak üzere düşük sosyoekonomik durum, ailenin sosyal güvencesinin olmaması, eşin alkol kullanımı, işsiz olması gibi durumların rol oynadığı bilinmektedir (Tokdemir M, 2003:39-44).

Sunulan çalışmada, Eskişehir il merkezinde eş şiddeti nedeniyle kolluk ve yargı birimlerine başvuran kadınlarla ilgili demografik bilgilerin elde edilmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Eş şiddeti nedeniyle adli rapor düzenlenmesi amacıyla Adli Tıp Şube Müdürlüğü’ne yönlendirilen 79 kadınla yüz yüze görüşme yapılarak 56 soruluk anket formu, onların onayı alınarak uygulanmıştır. Görüşme yapılan kadınlar her ayın son haftasında başvuran kadınlardır. Ayın bir haftasında aile içi şiddet ya da kadına uygulanan şiddet konusunda yapılan başvurular rastgele seçilmiş başvurular olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla her ayı temsil edecek şekilde 12 haftalık sürede başvuran

olgu sayısından yola çıkılarak 52 haftalık başvuru sayısı konusunda tahminde bulunulmuştur. Örneklem grubunu oluşturan kadınların ve eşlerinin yaşı, yaşadıkları yer, eğitim durumları, ekonomik durumları, eşlerinin kötü alışkanlıkları, evlilik süreleri, evlenme şekilleri, çocuk sayıları, şiddetin başlama zamanı, sıklığı, ailenin sosyal yaşantısına dair bilgiler, şiddetin şekli ve şiddet sonrası gösterilen tepkiler açısından değerlendirilmiştir. Veriler SPSS 15 programına yüklenerek, yüzde analizleri değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR

Eskişehir Adli Tıp Şube Müdürlüğü'nde 12 haftada eşleri tarafından şiddet gören 79 kadın ile görüşülmüştür. Ortalama yıllık başvuru sayısı 342 olarak hesaplanmıştır. Yaklaşık olarak Eskişehir'de her gün 1 kadının eşinden gördüğü şiddet nedeniyle adli makamlara başvurduğu anlaşılmıştır. Koca dayacağı nedeniyle başvuran en genç başvuran kadın 19 yaşında en yaşlı kadın ise 58 yaşında olup yaş ortalamasının $30,4 \pm 8,4$ olduğu saptanmıştır. Dövülen kadınların eşlerinin yaş dağılımına gelince, kocaların en küçüğü 24, en yaşlısı 60 yaşında olup ortalama yaşın $34,8 \pm 8,4$ olduğu saptanmıştır.

Şiddet gören kadınlar ve eşlerinin yaş gruplarının dağılımı Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Şiddet gören kadınlar ve eşlerinin yaş gruplarının dağılımı

Yaş grupları	Şiddet gören kadınlar		Şiddet uygulayan eşler	
	N	%	N	%
30 yaş ve altı	40	50,6	22	27,8
30-39 yaş	27	34,2	39	49,4
40-49 yaş	9	11,4	11	13,9
50 yaş ve üzeri	3	3,8	7	8,9
Toplam	79	100,0	79	100,0

Hem kadın hem de erkeklerin %68,4'ü Eskişehir doğumlu, % 31,6'sı Eskişehir dışı doğumludur. Yani olguların üçte biri hayatının bir döneminde göç yaşamıştır.

Kadınların %87,3'ü il merkezinde, %12,7'si ilçede oturmaktadır. Bu il merkezinde olanların il içindeki yargı birimlerine başvurmasından kaynaklanmıştır (tartışma cümlesi).

Kadınların yaptıkları işlere göre dağılımı Tablo 2’de sunulmuştur. Olguların % 59,5’inin (47) ev hanımı olduğu belirlenmiştir. Formal ya da informal olarak çalışan kadın oranı %40,5’tir. Çalışan kadınların %75,0’ı evliliğin çalışma hayatlarını ve yaptıkları işi olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.

Tablo 2. Aile içi şiddete maruz kalan kadınların yaptıkları işlere göre dağılımı

Meslek	N	%
Ev hanımı	47	59,5
Memur, emekli vb.	21	26,6
İşçi (temizlik, fabrika)	7	8,9
Part time işler (çocuk bakımı vb.)	4	5,1
Toplam	79	100,0

Koca dayacağına maruz kalan kadınların %64,6’sı, aileye giren aylık gelirin düzenli olmadığını, değişken olduğunu ifade etmişlerdir. Kadınların % 3,8’i ailenin toplam aylık gelirini bilmediklerini ifade etmişlerdir. Olguların %55,7’sinde ailenin aylık geliri 1000 TL’nin altında iken sadece %13,9’unda aylık gelir 2000 TL’nin üzerinde belirlenmiştir.

Koca dayacağına maruz kalan kadınların, % 21,5’i kocasının aile bireyleri ile birlikte, %21,5’i kendilerine ait evde, % 70,9’u kirada, %7,6’sı kendisinin veya eşinin ailesine ait evlerde kira vermeden oturduklarını ifade etmişlerdir.

Olguların %62’sinde oturulan evin apartman dairesi niteliğinde, %32,9’unda müstakil tipte, %5,1’inde gecekondü niteliğinde olduğu belirlenmiştir. Ailelerin % 39,2’si 3 oda ve bir salonu olan, %35,4’ü 2 oda ve bir salonu olan evlerde otururken, %25,4’ü salon hariç dört ve daha fazla odası olan evlerde oturmaktadır.

Ev içi şiddetin yaşandığı ailelerin %25,3’ünün çocuksuz, %68,4’ünün 1 ile 3 arasında, %6,3’ünde de 4 ve daha fazla çocuklarının olduğu saptanmıştır.

Şiddetin yaşandığı ailelerin % 31,6’sında eve hiç gazete girmediği, %51,9’unda ara sıra, %16,5’inde genellikle gazete alındığı belirlenmiştir. Eve ara sıra da olsa gazete giren ailelerde şiddet gören kadınların %20,4’ü gazetenin neden alındığını bilmediğini, %11,1’i iş ilanı, kupon, bilmece-bulmaca gibi nedenlerle gazete alındığını, %68,5’i okumak için gazete alındığını ifade etmiştir. Toplam aileler göz önüne alındığında,

şiddet uygulanan ailelerin %46,8'inde okumak amacıyla eve gazete alındığı saptanmıştır.

Koca dayığına maruz kalan kadınların %50,6'sı evlilik sonrası ekonomik durumlarında olumsuz yönde değışme olduğunu belirtmiştir.

Aile içi şiddete uğrayan kadınların % 40,6'sının evliliklerinin 1 ile 5 yıllık dönemleri arasında şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Koca dayığına maruz kalan kadınların evlilik sürelerine göre dağılımı Tablo 3'te görüldüğü gibidir.

Tablo 3: Koca dayığına maruz kalan kadınların evlilik sürelerine göre dağılımı

Evlilik süreleri	N	%
0-1 yıl	10	12,7
1-3 yıl	16	20,3
3-5 yıl	16	20,3
5-10 yıl	14	17,7
10-15 yıl	13	16,5
15 yıldan fazla	10	12,5
Toplam	79	100,0

Şiddet gören kadınların %93,7'si ilk evliliklerini yaşarken %6,3'ü ikinci evliliklerini yaşamakta idi. İkinci evliliğı olan 5 kişinin 2'si eski eşinden de şiddet gördüğünü beyan etmiştir.

Eş şiddeti yaşayan kadınların evlenme şekillerine göre dağılımı Tablo 4'te görüldüğü gibidir. Şiddet gören kadınların %63,3'ü ailelerinin rızasıyla evlenmiş kişilerdir.

Tablo 4: Eş şiddeti yaşayan kadınların evlenme şekillerine göre dağılımı

Evlenme şekli	N	%
Ailenin rızasıyla, görücü usulü	31	39,2
Ailenin rızasıyla, tanışıp anlaşarak	19	24,1
Ailenin rızası olmadan, tanışıp anlaşarak	16	20,3
Ailenin rızası olmadan, kaçarak	13	16,5
Toplam	79	100,0

Şiddet gören kadınların % 73,4'ü evlilik öncesi nişanlılık dönemi de yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Kadınların % 32,9'u evlendikten sonraki ilk 1 ay içinde eşlerinin şiddet uygulamaya başladığını ifade etmiştir. Olguların sadece %10,1'inde evlendikten sonraki 3 yıldan daha geç zamanda eşlerinin şiddet uygulamaya başladığını ifade etmiştir. Koca dayacağına maruz kadınların ev içinde şiddetin başlangıç zamanına göre dağılımı Tablo 5'te görüldüğü gibidir.

Tablo 5: Kadınların ev içinde şiddetin başlangıç zamanına göre dağılımı

İlk şiddetin evlendikten ne kadar süre sonra başladığı	N	%
İlk 1 hafta içinde	8	10,1
1 hafta ile 1 ay arasındaki zamanda	18	22,8
1 ay ile 6 ay arasındaki zamanda	26	32,9
6 ay ile 1 yıl arasındaki zamanda	10	12,7
1 yıl ile 3 yıl arasındaki zamanda	9	11,4
3 yıl ile 5 yıl arasındaki zamanda	5	6,3
5 yıl ile 10 yıl arasındaki zamanda	2	2,5
10 yıldan sonra	1	1,3
Toplam	79	100,0

Koca dayacağı nedeniyle rapor almak için müracaat eden ve 10 yıldan daha uzun süredir evli olan kadınların % 34,8'i evliliğinin ilk birinci ayından itibaren koca dayacağına maruz kaldığını ifade etmiştir. Kadınların evlilik sürelerine göre koca dayacağının başlama zamanının dağılımı Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Kadınların evlilik sürelerine göre koca dayacağının başlama zamanının dağılımı

Dayağın başlama zamanı	Evlilik Süreleri						Toplam	
	0-3 yıl		3-10 yıl		10 yıldan fazla			
	N	%	N	%	N	%	N	%
İlk 1 ay	9	34,6	9	30,0	8	34,8	26	32,9
1 ay - 1 yıl	14	53,9	15	50,0	7	30,4	36	45,6
1 yıl - 5 yıl	3	11,5	6	20,0	5	21,7	14	17,7
5 yıldan daha sonra	0	0,0	0	0,0	3	13,1	3	3,8
Toplam	26	100,0	30	100,0	23	100,0	79	100,0

Ev içi şiddete uğrayan kadınların üçte biri haftada birkaç kez dayak yediğini ifade etmiştir. Kadınların dövülme sıklıklarına göre dağılımı Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7: Kadınların dövülme sıklıklarına göre dağılımı

Dayak yeme sıklığı	N	%
Her gün	5	6,3
Haftada birkaç kez	24	30,4
Ayda birkaç kez	26	32,9
Yılda üç-beş kez	13	16,5
Daha seyrek	11	13,9
Toplam	79	100,0

Kadınların evlilik sürelerinin dayığa maruz kalma sıklıklarına göre dağılımı Tablo 8’de sunulmuştur. Olguların yaklaşık üçte birinin her gün ya da haftada birkaç kez fiziksel şiddet maruz kaldıkları belirlenmiştir.

Tablo 8: Kadınların evlilik sürelerinin dayığa maruz kalma sıklıklarına göre dağılımı

Dayak sıklığı	Evlilik süreleri						Toplam	
	0-3 yıl		3-10 yıl		10 yıldan fazla		N	%
	N	%	N	%	N	%		
Her gün ya da Haftada birkaç kez	10	34,5	9	31,0	10	34,5	29	100,0
Ayda birkaç kez	7	26,9	12	46,2	7	26,9	26	100,0
Yılda üç-beş kez ya da daha seyrek	9	37,5	9	37,5	6	25,0	24	100,0

Eşini döven kocaların %74,7’si şiddet esnasında ellerini kullanırken %25,3’ü ellerini kullanmanın yanı sıra araç da kullanmıştır. Şiddete maruz kalan kadınların %22,8’i daha önce dayak nedeniyle hastaneye başvurup tedavi gördüğünü, %11,4’ü dayak nedeniyle vücutlarında kırık ya da organ yaralanması oluştuğunu, %19’u eşinin işkence benzeri davranışlarının olduğunu ifade etmiştir.

Şiddete maruz kadınlara eşinin dövme nedeni olarak fikirleri olup olmadığı sorulduğunda; %21,5’i eşinin alkol alması ve sinirli olması nedeniyle, %17,7’si eşinin kendisinden cinsellik istemesi nedeniyle, %10,1’i kocasına ve kocasının ailesine iyi davranmadığı gerekçesiyle

%25,3'ü ekonomik nedenlerden dolayı, %41,8'i ev işlerini eksik yapma ya da işten/komşudan eve geç gelme gerekçesiyle dövdüğünü ifade etmiştir.

Şiddete maruz kalan kadınlara eşlerinin herhangi bir kötü alışkanlığı olup olmadığı sorulduğunda; % 35,4'ü eşinin kötü alışkanlığı olmadığını ifade ederken; % 63,3'ü eşinin alkol kullandığını, % 11,4'ü eşinin kumar alışkanlığı olduğunu, % 8,9'u eşinin gece hayatı olduğunu, % 3,8'i eşinin madde bağımlılığı olduğunu ifade etmiştir. Eşinin alkol kullandığını ifade edenlerin % 77,8'i eşinin alkollü iken daha çok şiddet uyguladığını ifade etmiştir. Kadınların %15,2'si eşlerinin daha önceden sabıkası olduğunu ifade etmiştir.

Kadına yönelik fiziksel şiddetin yaşandığı ve çocuğu olan ailelerin %57,6'sında babanın çocuklara da şiddet uyguladığı, %27,1'inde annenin de çocuklara şiddet uyguladığı bilgisi edinilmiştir.

Koca dayacağına maruz kalan kadınların, %73,4 kendi babalarının da annelerini dövdüğüne tanık olduğunu ifade ederken, %26,6'sı kendi ailesinde dayak görmediğini ifade etmiştir. Kadınlara kocalarının ailelerinde dayak olgusunun varlığı sorulduğunda, %15,2'si bu durumu bilmediklerini ifade ederken %67,1'i kayın babasının da kaynanasını döven biri olduğunu, %17,7'si eşinin ailesinde dayak olmadığını ifade etmiştir.

Kadınların %67,7'si fiziksel şiddet uygulayan kocalarının aynı zamanda cinsel şiddet de uyguladığını ifade etmişlerdir. Kadınların %6,3'ü eşinin cinsel iktidar problemi olduğunu söylerken, %7,6'sı bu konuyu bilmiyorum şeklinde yanıt vermiştir. Çocuğu olanların %66,1'i doğum kontrol yöntemi uyguladığını ifade etmiştir.

Dayağa maruz kalan kadınlara “eşlerinin ne zaman/hangi durumlarda iyi davrandığı sorulduğunda; %34,2'si bu soruya yanıt vermemiş/verememiş, % 43,0'ı cinsellik talebi olduğunda, %11,4'ü ev işlerini iyi yaptığı zaman, %8,9'u kazandığı parayı eşine verdiğinde iyi davrandığını söylemiştir.

Dayağa maruz kalan kadınların %49,4'ü ilk dayak yediğinde bir tepki gösterirken, %50,6'sı korkma, çekinme vb. nedenlerle herhangi bir tepki göstermediğini söylemiştir. Tepki gösterdiğini ifade edenlere, gösterdikleri tepkinin ne olduğu sorulduğunda; %35,9'u bağırdığını, %7,6'sı vurmaya çalıştığını, %21,5'i konuşmadığını ve/veya evi terk ettiğini ifade etmiştir. Kadınların % 63,3'ü yaşadıkları şiddet nedeniyle yakınlarıyla dertleştiğini ifade ederken %36,7'si bu soruya “hayır” yanıtı

vermiştir. Dertleşenlere, dertleştikleri kişilerin, % 62,8'inin "sık dişini, sabret, geçer", "bir şey olmaz, olur böyle şeyler" dedikleri, %37,3'ünün kocasından ayrılmasını tavsiye ettikleri öğrenilmiştir. Kadınların %43,0'ının daha önce dayak nedeniyle evi terk etme öyküsü olduğu, %15,2'sinin daha önce dayak nedeniyle resmi mercilere başvurusunun olduğu, %7,6'sının daha önce boşamak için başvurusu olduğu öğrenilmiştir. Şu anda şikâyetten ne bekledikleri sorulduğunda; %50,6'sının şu anda boşanmak istediği, % 32,9'unun şu anda boşanmak istemediği, %16,5'inin bu konuda kararsız olduğu öğrenilmiştir.

Başvuru mercilerindeki kişilerin tutumları değerlendirildiğinde, % 75,9'u dayak nedeniyle ilk başvurduğu kurum/kuruluşlardaki çalışanların tutumunu, "iyi, yardımsever", % 12,7'si "orta derecede iyi", %8,9'u "kötü, yargılayıcı, suçlayıcı" şeklinde tanımlamıştır.

Lezyonların niteliği değerlendirildiğinde, % 1,3'ünün "Basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek" nitelikte yaralandığı, % 5,1'inde kemik kırığı oluştuğu saptanmıştır.

4. TARTIŞMA

Gelişmekte olan ülkelerde kadınların %20-50'sinin eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kaldıkları bildirilirken, 35 farklı ülkede yapılan bir çalışmada eşlerinden şiddet gören kadınların oranının %10-%52 arasında olduğu belirlenmiştir. Dünyanın çeşitli yerlerinde yapılan çalışmalarla, kadına yönelik aile içi şiddetin tüm dünyada yaygın bir halk sağlığı sorunu olduğu ortaya konulmuştur (Tanrıverdi G, 2008:183-187, Salam A, 2006:83-95, Jewkes R, 2002:1603-1617, Ellsberg M, 2000:1595-1610, Mohanty MK, 2004:151-156, Garcia-Moreno C, 2006: 1260-1269, Mayda AS, 2003:51-58). Ülkemizde yapılan bazı çalışmalarda da, evli kadınların %40-45 kadarının fiziksel şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir (Tanrıverdi G, 2008:183-187, Ayrancı Ü, 2002:75-87). Bu çalışma, sadece ev içi fiziksel şiddet nedeniyle kolluk ve yargı mercilerine başvuran kadınları kapsadığından, tüm evli kadınlar içinde ev içi fiziksel şiddete uğrama oranını göstermemektedir. Eskişehir'de daha önce yapılmış ankete dayalı bir çalışmada, her hangi bir sağlık problemi nedeniyle birinci basamak sağlık kuruluşlarına başvuran ve hamilelik öyküsü olan kadınların %36,4'nün hamilelik döneminde fiziksel eş şiddetine maruz kaldığı bildirilmiştir (Balcı YG 2005:258-263).

Sunulan çalışmada, eşleri tarafından fiziksel şiddet görme öyküsüyle başvuran kadınların yarısı 30 yaşın altında iken, yaş ortalaması 30,4 ±8,4 olup bu sonuç, Balcı ve arkadaşlarınınca daha önce yine fiziksel şiddet

nedeniyle adli rapor almak için başvuran kadınlar üzerinde yapılan çalışma bulgularıyla (32,8±8,9) uyumlu bulunmuştur (Rocca CH, 2008:1-9). Nikaragua’da yapılan çalışmada ise eş şiddetine maruz kalan olguların %39’unun 20-29 yaş grubunda olduğu bildirilmektedir(Ellsberg M, 2000:1595-1610).

Sunulan çalışmada, fiziksel eş şiddetine maruz kalan kadınların % 59,5’inin (n=47) ev hanımı olduğu, formal ya da informal olarak çalışan kadın oranının %40,5 olduğu belirlenmiştir. Balcı ve arkadaşlarınca daha önce yapılan çalışmada bu oran %64 olarak bildirilmiştir. Bu bulgular ışığında kadının ekonomik güvencesinin olmamasının şiddet için bir risk faktörü olduğu düşünülmektedir.

Sunulan çalışmada, koca dayacağına maruz kalan kadınların %64,6’sı aileye aylık giren gelirin düzenli olmadığını ifade ederken %55,7’sinde ailenin aylık gelirinin 1000 TL’nin altında olduğu öğrenilmiştir. Olguların % 21,5’inin kocanın aile bireyleri ile birlikte, %21,5’inin kendilerine ait evde, % 70,9’unun kirada, %7,6’sının kendisinin veya eşinin ailesine ait evlerde kira vermeden oturdukları öğrenilmiştir. Kadınların %50,6’sı evlilik sonrası ekonomik durumlarında olumsuz yönde değişme olduğunu belirtmiştir. Çalışma bulguları, ülkemizde ve yurt dışında yapılan, düşük sosyoekonomik seviyenin kadına yönelik aile içi şiddet için önemli bir risk faktörü olduğunu bildiren çalışmaları desteklemektedir (Balcı Y, 2008:44-48, Günay Y, 1996:69,79, Garcia L, 2007:370-378, Arslan MM, 2005:39-43, Dişsiz M, 2008:50-59, Tokdemir M, 2003:39-44, Tanrıverdi G, 2008:183-187, Salam A, 2006:83-95, Ellsberg M, 2000:1595-1610, Rocca CH, 2008:1-9, Jeyaseelan L, 2007:657-670, Jeyaseelan L, 2004:117-124). Ancak, kendilerine ait geniş evlerde oturan ve aylık geliri itibarıyla düşük sosyo-ekonomik sevide sayılmayacak ailelerde de ev içi şiddetin yaşanıyor olması dikkat çekicidir.

Eşleri tarafından fiziksel şiddet gören kadınların, % 74,7’sinin çocuk sahibi olduğu saptanmıştır. Nikaragua’da (Ellsberg M, 2000:1595–1610) yapılan çalışmada bu oran % 75, Mısır’da (Rocca CH, 2008:1-9) % 82,3 Çanakkale’de % 89 olarak bildirilmiştir (Tanrıverdi G, 2008:183-187). Diğer toplumlardakini tam olarak bilmemekle birlikte ülkemizde şiddete uğrayan kadınlara çevrelerindeki kişiler tarafından sabretmeleri tavsiye edilirken çocuk sahibi olurlarsa ya da bir çocukları daha olursa şiddetin azalacağı ya da ortadan kalkacağı söylenmektedir ki araştırma sonuçları bu konudaki ön yargıların doğru olmadığını yönündedir. Çalışma bulguları, çocuk sahibi kadının evlilik birliğini yürütme yönünde daha fazla gayret edeceği ve bu durumda aile içi şiddetin toplum tarafından da makul

karşılanaçağından hareketle eşlerin daha fazla fiziksel şiddete başvurduğunu düşündürmektedir.

Kadınların %78,5'i evlendikten sonraki ilk bir yıl içinde eş dayaağına başladığını, bunların 32,9'u ise evlendikten sonraki ilk 1 ay içinde eşlerinin şiddet uygulamaya başladığını, üçte biri de her gün ya da haftada birkaç kez dayak yediğı ifade etmiştir. Diğer yandan ev içi şiddete maruz kalan kadınların yarısının ilk şiddete tepki göstermedikleri ve yalnızca üçte birinin boşanmak istediğı göz önüne alındığında, elde edilen sonuçlar göstermektedir ki; kadınlar ekonomik özgürlüklerinin olmaması, çocuklarının olması, aile ve çevre desteğinin olmaması vb. nedenlerle dayaağına rağmen evliliklerini sürdürmektedirler. Sonuçlar Türkiye'nin değışik yerlerinde yapılan benzer çalışmalarla (Günay Y, 1996:69-79, Tokdemir M, 2003:39-44) uyumlu bulunmuş olup Eskişehir ilinde eşe dayaağına maruz kalan kadınlarda da durum farklı değıildir.

Daha önceki çalışmalarda (Günay Y, 1996:69-79, Jeyaseelan L, 2004:117-124), olguların önemli bir kısmı (%40-45) eşinin uyguladığı şiddet için her hangi bir neden ifade edemezken, Eskişehir'de yapılan bu çalışmada kadınlar, uğradıkları şiddete gerekçe bulma eğiliminde olmuşlardır. Öyle ki, olguların %21,5'i eşinin alkol alması ve sınırlı olması nedeniyle, %17,7'si cinsel nedeni, %10,1'i kocasına ve kocasının ailesine iyi davranmadığı gerekçesiyle %25,3'ü ekonomik nedenlerden dolayı, %41,8'i ev işlerini eksik yapma ya da işten/komşudan eve geç gelme gerekçesiyle dövdüğünü ifade etmiştir. Bu sonuç, tüm bunların şiddet nedeni olamayacağı konusunda Eskişehir'de ev içi şiddetle ilgili farkındalık sağlamaya yönelik eğitimlere daha fazla gereksinim olduğunu düşündürmektedir.

Olguların %35,4'ü eşinin kötü alışkanlığı olmadığını ifade ederken; %63,3'ü eşinin alkol kullandığını, %11,4'ü eşinin kumar alışkanlığı olduğunu, % 8,9'u eşinin gece hayatı olduğunu, %3,8'i eşinin madde bağımlılığı olduğunu, %15,2'si de eşlerinin daha önceden sabıkası olduğunu ifade etmiştir. Eşinin alkol kullandığını ifade edenlerin %77,8'i eşinin alkollü iken daha çok şiddet uygulandığını belirtmiştir. Alkol kullanımı ve şiddet ilişkisi yapılan diğer çalışmalarda da öne çıkan bir durumdur (Günay Y, 1996:69-79, Tokdemir M, 2003:39-44). Ancak alkol kullanımının şiddetin tek başına nedeni mi yoksa var olan şiddet uygulama potansiyelinin ortaya çıkmasına neden olan bir faktör mü olduğu tartışılmalıdır.

Sunulan çalışmada, %73,4'ü kendi babalarının da annelerini dövdüğü, %67,1'i kayın babasının da kaynanasını döven biri olduğu saptanmıştır.

Ülkemizde yapılan diğer çalışmalar yanı sıra yurt dışında yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar bildirilmiştir (Jeyaseelan L, 2007:657-670). Şiddetin öğrenilen ve kuşaklar arası aktarılan bir davranış olduğu bir kez daha gösterilmiştir.

Lezyonların niteliği değerlendirildiğinde, %1,3'ünün basit tıbbi müdahale ile giderilemeyecek nitelikte yaralandığı, %5,1'inde kemik kırığı saptandığı, dolayısıyla olguların çoğunun Türk Ceza Kanunu çerçevesinde en hafif yaralanmaları tarif eden basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte olduğu anlaşılmıştır. Bu konuda yapılan diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar alınmıştır (Günay Y, 1996:69-79, Tokdemir M, 2003:39-44). Basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikteki yaralanmalar şikâyete bağlı suç kapsamında olduğundan, eskiden ev içi şiddet nedeniyle yargı birimlerine başvuran kadınların önemli bir kısmı sonradan şikâyetinden vazgeçiyordu ve bu da şiddetin devamına neden oluyordu. Ancak yeni Türk Ceza Kanunu'nun yürürlüğe girmesini takiben yapılan son değişikliklerde, ev içi kadına yönelik şiddet uygulanması halinde, şiddetin derecesi ne olursun şikâyete bağlı suç olmaktan çıkarılmış olup kamuya yönelik suç kapsamına alınmıştır. Tüm diğer suçlarda olduğu gibi kadına yönelik ev içi şiddeti içeren suçlarda da tüm vatandaşların, memurların ve özelde sağlık çalışanlarının bildirim yükümlülüğü bulunmaktadır. Yasalardaki bu değişiklikler ev içi şiddetin hoş görülmemesi ve azaltılması yolunda atılmış adımlardır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele açısından yapılan yasal düzenlemeler kadar sosyal destek mekanizmalarının da oluşturulması önemlidir. 4320 sayılı kanunun çıkmasından Medeni Kanun ve Ceza Kanunu'nun yeniden şekillenmesine kadar şiddetle mücadele yolunda atılan pek çok önemli adımda kadın örgütlerinin önemli bir etkisi olmuştur. Yeni Ceza Kanunu, kadına yönelik aile içi şiddetin olağan bir durum olmaktan çıkıp onay görmeyen bir suç olarak algılanmasında önemli bir gelişme olmuştur. Temmuz 2006'da yayınlanan 26218 sayılı Başbakanlık Genelgesi devlet kurumlarıyla kadın örgütleri arasında yaşanan etkileşimin olumlu örneklerinden biridir. Bu konuda çeşitli koruyucu ve önleyici tedbirleri öngören, TBMM'den Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'ne çeşitli hizmet kurumlarına görev veren, eğitim, sağlık ve hukuk alanlarında yapılması gerekenleri detaylı biçimde açıklayan bu genelgenin uygulanmasıyla ilgili herhangi bir yaptırımın bulunmaması, gerekli kaynak aktarımının yapılmaması ve pek çok devlet kurumunun genelgede belirtilen sorumluluklarını yerine getirmede yetersiz kalması gibi aksayan yönlerinin de bulunduğu bilinmelidir. 2006 Başbakanlık Genelgesi'nin Hizmet Kurumları bölümünün 16. Maddesinde "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu için bütçeden ayrılan pay artırılmalı, kadın

sığınma evleri nitelik ve nicelik açısından Avrupa Birliği standartlarına uygun hale getirilmeli ve hizmet sunacak personelin kadın bakış açısına sahip olması sağlanmalı, anılan merkezlerin gizlilik ilkesine uygun olarak hizmet vermeleri konusunda gerekli özen gösterilmelidir” denmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14. Maddesi uyarınca Büyük Şehir Belediyeleri ile nüfusu 50.000’i geçen belediyeler, kadın ve çocuklar için korunma evleri açmakla yükümlü kılınmıştır. Ancak bu konular ile ilgili olarak istenilen düzeyde ilerleme sağlanamamıştır (Altınay, 2008).

Mevcut durumda polis karakollarına yapılan ihbarlarla artık güvenlik güçleri durumu ilgili mahkemesine bildirmekte gecikmemektedir. Ancak toplumdaki sığınma evlerinin yetersizliği nedeniyle sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu noktada evine gönderilen kadının şiddet ortamında kalmasına istemeden göz yumulmaktadır. Bazı öldürme olayları böylesi bir çaresizliğin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Aktaş, 2006).

Yargıya yansıyan ev içi kadına yönelik şiddet olgularının, tüm ev içi kadına yönelik şiddet olgularını yansıtmadığı, gerçekte kadına yönelik ev içi şiddet olgularının çok daha fazla olduğu tahmin edilmektedir. Hal böyleyken bile ortalama her gün bir olgunun adli mercilere yansıyor olması, bu konuda alınması gereken önlemlerin önemini bir kez daha göstermektedir. Öncelikle, kısa dönemde, şiddet gören kadınlara yönelik olarak, kadın sığınma evlerinin yaygınlaştırılması ve şartlarının iyileştirilmesi, bu kadınların ve çocuklarının barınma, istihdam, sağlık ihtiyaçları gibi sosyal konuların çözülmesi gerekmektedir. Ailenin korunmasına dair 4320 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinin oldukça yararlı olduğu düşünülmekle birlikte, bu kanunun yeterince tanıtılmadığı ve uygulamada aksaklıklar yaşandığı da bir gerçektir. Yasal olarak kadınlara kazanılmış haklarını anlatmak ve kadınların sorun ve ihtiyaçlarını ilgili yönetim birimlerine ve yasal mercilere ulaştırmada sivil toplum örgütlerine ve derneklere büyük görevler düşmektedir. Daha uzun dönemde, kadına yönelik şiddetin en önemli sebeplerinden olan toplumsal cinsiyetçi yaklaşıma son verilmesi için, toplumun her basamağına eğitim vermek ve bu konuda farkındalık yaratmanın çözüme yönelik en önemli adımlardan olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Aktaş, A.M. (2006). Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Uygulanmasıyla İlgili Sorunlar, (ed). Aktaş A. M., Aile İçi Şiddet, Elma Yayınevi, 59-62.

Altınay, A.G. ve Arat Y. (2008). Sonuç ve Öneriler, (eds) Altınay A. G., Arat Y., Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, Kamer Vakfı, İstanbul, 109-114.

Arslan, M.M. (2005). Eş şiddeti öyküsüyle Adli Tıp Kurumu Adana Şube Müdürlüğü’ne başvuran olguların incelenmesi Türkiye Klinikleri J Foren Med, 2: 39-43.

Ayrancı, Ü. (2002). Hamilelikte Aile İçi Eş Şiddeti : Birinci Basamak Sağlık Kurumuna Başvuran Kadınlar Arasında Bir Araştırma , Anadolu Psikiyatri Dergisi; 3 (2): 75-87.

Balcı, Y. (2008). Aile İçi Şiddet, Editör; Balcı Y., Herkes için adli tıp. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları Eskişehir, 44-48.

Balcı, Y.G. (2005). Physical Violence against Women: Evaluation of Women Assaulted by Spouses, Journal of Clinical Forensic Medicine 12(2005); 258-263.

Dişsiz, M. (2008). Evrensel bir kadın sağlığı sorunu: kadına yönelik şiddet. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi;1(1): 50-59.

Ellsberg, M. (2000). Candies in Hell: Women's Experiences of Violence in Nicaragua, Soc. Sci. Med., 2000 Dec;51(11):1595–610.

Garcia, L. (2007). Homicides and Intimate Partner Violence: A Literature Review, Trauma Violence Abuse, 2007 Oct; 8(4):370-83.

Garcia-Moreno, C. (2006). WHO Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women Study Team. Prevalence of Intimate Partner Violence: Findings from the WHO Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence, Lancet, 2006 Oct 7; 368(9543): 1260-9.

Günay, Y. (1996). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Olguları; Adli Tıp Uygulaması, Adli Tıp Dergisi, 12: 69-79.

- Jewkes, R. (2002).** Risk Factors for Domestic Violence: Findings from a South African Cross-sectional Study, *Soc Sci Med*, 2002 Nov; 55(9): 1603-17.
- Jeyaseelan, L. (2007).** Physical Spousal Violence Against Women in India: Some Risk Factors, *J Biosoc Sci*, 2007 Sep; 39(5): 657-70, Epub 2007 Mar 9.
- Jeyaseelan, L. (2004).** World Studies of Abuse in the Family Environment--risk Factors for Physical Intimate Partner Violence, *Inj Control Saf Promot*, 2004 Jun; 11(2): 117-24.
- Mayda, A.S. (2003).** Ev Kadımlarına Yönelik Aile İçi Şiddet, *Sağlık ve Toplum*, 13(4): 51-58.
- Mohanty, M.K. (2004).** Victimiologic Study of Female Homicide, *Leg Med (Tokyo)*, 2004 Jul; 6(3): 151-6.
- Rocca, C.H. (2008).** Challenging Assumptions About Women's Empowerment: Social and Economic Resources and Domestic Violence Among Young Married Women in Urban South India, *Int J Epidemiol*, 1:1-9.
- Salam, A. (2006).** Spousal Abuse Against Women and Its Consequences on Reproductive Health: A Study in the Urban Slums in Bangladesh, *Maternal and Child Health Journal*, 10(1): 83-95.
- Tanrıverdi, G. (2008).** Çanakkale'de Sağlık Ocağına Başvuran Kadınların Eğitim Durumunun Şiddet Görme Düzeyine Etkisi, *Fırat Tıp Dergisi*, 13(3): 183-87.
- Tokdemir, M. (2003).** Elazığ Adli Tıp Şube Müdürlüğü'ne Eşi Tarafından Şiddete Maruz Kalma Nedeniyle Başvuran Kadınların Değerlendirilmesi, *Fırat Tıp Dergisi*, 8: 39-44.